

BIỆN PHÁP NÂNG CAO NĂNG LỰC GIẢNG DẠY TÍCH HỢP CHO GIÁNG VIÊN TRƯỜNG CAO ĐẲNG NGHỀ DU LỊCH NHA TRANG

TS. NGUYỄN THỊ THÚY HƯỜNG*

Abstract: Integrated curriculum has been applied at Nha Trang vocational college of tourism in line with the policy of the Ministry of Labour Invalids and Social Affairs. However the capacity of teacher in integrated teaching is still limited. The article gives assessment of situation of integrated teaching, points out causes of problems and proposes measures to improve teacher's capacity in integrated teaching.

Keywords: competence; Integrated; teaching capacity.

Thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về đổi mới căn bản và toàn diện GD-ĐT Việt Nam, Trường Cao đẳng nghề (CĐN) Du lịch Nha Trang đang từng bước triển khai ứng dụng Nghị quyết vào thực tiễn dạy học của nhà trường. Để phát triển tối đa năng lực cho người học, nhà trường đang tiến hành đổi mới từ dạy học theo hướng tiếp cận nội dung sang dạy học theo hướng tích hợp. Bên cạnh những thuận lợi về đội ngũ cán bộ (CB), giảng viên (GV) trẻ trung, năng động, đầy nhiệt huyết; hệ thống cơ sở vật chất của nhà trường đồng bộ, hiện đại bậc nhất trong hệ thống các trường đào tạo nghề du lịch của Việt Nam, luôn cập nhật thường xuyên, đáp ứng tốt yêu cầu đào tạo theo hướng tích hợp..., nhà trường cũng đang gặp phải những khó khăn đó là đội ngũ GV - yếu tố quyết định chất lượng đào tạo, đa phần còn thiếu kinh nghiệm giảng dạy, yếu về năng lực giảng dạy (NLGD) tích hợp. Tìm ra biện pháp nâng cao NLGD tích hợp cho đội ngũ CB, GV là việc làm cần thiết và cấp bách tại Trường CĐN Du lịch Nha Trang hiện nay.

1. NLGD tích hợp của GV Trường CĐN Du lịch Nha Trang

Thực hiện Quyết định số 62/2008/QĐ-BLĐT BXH ngày 04/11/2008 của Bộ trưởng Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội về việc ban hành hệ thống biểu mẫu, sổ sách quản lý dạy và học trong đào tạo nghề và Công văn số 1610/TCDN-GV của Tổng cục Dạy nghề về việc hướng dẫn biên soạn giáo án và tổ chức dạy học tích hợp (DHTH) trong các trường nghề, Trường CĐN Du lịch Nha Trang đã triển khai dạy học các module thuộc chương trình đào tạo các ngành học theo hướng tích hợp. Hầu hết, GV đều chịu khó nghiên cứu, tìm tòi áp dụng những quy định thuộc các văn bản trên trong soạn giáo án và

giảng dạy trên lớp. Tuy nhiên, cho đến nay NLGD tích hợp của đa số GV còn rất hạn chế. Về soạn giáo án, đa số GV chưa xác định được vị trí bài học trong chương trình đào tạo; chưa xác định đúng mục tiêu bài học (kiến thức, kĩ năng, thái độ cần hình thành cho người học); chưa xác định được hệ thống các kĩ năng (năng lực) và hệ thống các tiểu kĩ năng (năng lực) cần hình thành cho người học; chưa biết lựa chọn và sử dụng các phương pháp dạy học (PPDH); phương tiện dạy học theo hướng tích hợp; tổ chức dạy học trên lớp, đánh giá học sinh, sinh viên (HS, SV) chưa đúng theo yêu cầu DHTH đặt ra, cách dạy chủ yếu vẫn theo kiểu dạy học truyền thống, lấy người thầy làm trung tâm (thầy đọc - trò chép)... Chính điều đó đã ảnh hưởng lớn đến chất lượng, hiệu quả các giờ dạy. Nguyên nhân chủ yếu dẫn đến chất lượng giờ dạy chưa cao là do: nhận thức của đa số CB quản lí, GV đối với các vấn đề lí luận về DHTH chưa đầy đủ và sâu sắc; đa số GV tốt nghiệp từ các ngành học ngoài sư phạm, chưa được rèn luyện kĩ về nghiệp vụ sư phạm (đặc biệt là nghiệp vụ giảng dạy); tuổi nghề còn trẻ, kinh nghiệm giảng dạy ít, kĩ năng, năng lực sư phạm hạn chế; công tác quản lí (xây dựng kế hoạch, tổ chức, triển khai thực hiện, kiểm tra, đánh giá, điều chỉnh kịp thời...) của các bộ phận quản lí như trực tiếp như Tổ, Khoa chuyên môn, Phòng Đào tạo đối với việc giảng dạy trên lớp của GV còn buông lỏng, chưa sát sao; chương trình giảng dạy các module tại trường hiện đang được thiết kế theo hướng tiếp cận nội dung không đáp ứng yêu cầu giảng dạy theo hướng phát triển năng lực người học; giáo trình, tài liệu giảng dạy các module chưa tương thích với chương trình dạy học theo hướng

* Trường Cao đẳng nghề Du lịch Nha Trang

tích hợp; hệ thống cơ sở vật chất chưa đáp ứng yêu cầu DHTH (phòng học, trang thiết bị dạy học của một số chuyên ngành)...

2. Biện pháp nâng cao NLGD tích hợp của GV Trường CDN Du lịch Nha Trang

2.1. Bồi dưỡng, nâng cao nhận thức, giúp CB, GV hiểu đầy đủ, sâu sắc các vấn đề lí luận về DHTH, xác định được tổ chức dạy học theo hướng tích hợp là nhiệm vụ bắt buộc, để từ đó mọi CB, GV tích cực, chủ động biến nhận thức thành hành vi, thói quen thực hiện. Cụ thể:

- Xây dựng tài liệu hướng dẫn các vấn đề lí luận về DHTH cho CB, GV nhà trường. Có những nội dung cần tổ chức tập huấn chung cho toàn thể CB, GV và có những nội dung cần tập huấn riêng cho từng đối tượng CB quản lí chuyên môn hoặc GV nhằm giúp các đối tượng này hiểu đầy đủ, sâu sắc lí luận chung về DHTH và nhiệm vụ của từng đối tượng khi triển khai thực hiện DHTH cho hiệu quả.

- Xây dựng Quy chế DHTH trong đó quy định rõ: Mục tiêu dạy học, Chương trình dạy học, Tổ chức dạy học, Tổ chức kiểm tra, đánh giá (KT, ĐG), Xử lí học vụ, Điều kiện tiếp tục học tập, Xét và công nhận tốt nghiệp... Tổ chức triển khai thực hiện, KT, ĐG thường xuyên việc thực hiện của CB, GV nhà trường, qua đó giúp họ xác định được DHTH là nhiệm vụ bắt buộc, từ đó có trách nhiệm, tự giác, tích cực thực hiện và thực hiện hiệu quả.

- Tổ chức hội nghị chuyên đề cấp khoa, tổ chuyên môn bàn các nội dung chuyên sâu về DHTH như: + Cách phân tích nghề để xác định chuẩn đầu ra (những năng lực thực hiện cần có đối với người lao động chuyên nghiệp khi làm việc ở một vị trí công việc cụ thể); + Dựa vào chuẩn đầu ra để thiết kế chương trình đào tạo gồm các module năng lực thực hiện; + Phân tích chương trình để xác định vị trí module, bài học trong chương trình dạy học; + Cách xác định mục tiêu dạy học từng module, từng bài học (kiến thức, kĩ năng, thái độ); + Cách xác định các năng lực, tiểu năng lực cần hình thành cho người học ở mỗi module, từng bài học; + Cách xác định nội dung dạy học trọng tâm ở từng module, từng bài học; + Cách xác định PPDH chủ yếu cho từng module, từng bài học; + Cách soạn giáo án tích hợp từng bài học, giờ học hoặc tiết học; + Cách tổ chức dạy học trên lớp; + Cách KT, ĐG kết quả học tập của người học... theo hướng tích hợp.

- Tổ chức hội thảo khoa học cấp khoa, cấp trường, liên trường với chủ đề về DHTH, lời cuốn, thu hút toàn thể CB, GV toàn trường tham gia, chia sẻ kinh nghiệm

giúp họ nhận thức toàn diện, sâu sắc để biến thành hành vi thực hiện hiệu quả.

2.2. Xây dựng lộ trình, kế hoạch, tổ chức đổi mới toàn diện quá trình dạy học theo hướng phát triển năng lực tích hợp (NLTH) (mục tiêu, chương trình, nội dung, PPDH, phương pháp (PP) KT, ĐG, giáo trình, cơ sở vật chất...)

2.2.1. Xây dựng lộ trình, kế hoạch đổi mới toàn diện quá trình dạy học theo hướng phát triển NLTH, cụ thể: - Năm học 2016-2017: + Tập huấn nâng cao nhận thức cho đội ngũ GV và HS, SV về DHTH; + Xây dựng chuẩn đầu ra của các ngành đào tạo; + Điều chỉnh chương trình đào tạo các ngành học theo module; + Tổ chức cho GV biên soạn giáo trình các module tương ứng với chương trình đào tạo mới xây dựng; + Trang bị cơ sở vật chất đảm bảo và đáp ứng yêu cầu DHTH (phòng dạy tích hợp, máy móc, trang thiết bị thực hành...); - Năm học 2017-2018: + Tiếp tục tổ chức cho GV biên soạn giáo trình; + Triển khai cho GV các tổ, khoa chuyên môn soạn giáo án tích hợp, luyện tập để hình thành năng lực soạn giáo án; + Đổi mới PPDH các module theo hướng phát triển năng lực người học; + Đổi mới PP KT, ĐG kết quả học tập của HS, SV theo hướng phát triển năng lực người học; + Tổ chức cho các tổ chuyên môn thiết kế và dạy các tiết học minh họa, góp ý, trao đổi trong tổ, khoa chuyên môn thông qua các buổi sinh hoạt chuyên môn. Trên cơ sở các tiết dạy minh họa thành công, tổ chức cho GV các Khoa, Tổ chuyên môn triển khai dạy đại trà.

2.2.2. Triển khai đổi mới đồng bộ các yếu tố của quá trình dạy học theo hướng phát triển NLTH

- **Đổi mới mục tiêu dạy học theo hướng phát triển NLTH ở người học, cụ thể:** + Đổi mới mục tiêu đào tạo từng ngành học: Xác định những NLTH cần hình thành ở người học đối với từng ngành học trong thời gian đào tạo tại trường; + Cụ thể hóa các mục tiêu đào tạo của ngành học thành mục tiêu dạy học các module, các bài học, các tiết học gồm các NLTH được hình thành trên cơ sở được đào tạo tích hợp các mặt kiến thức, kĩ năng, thái độ tương ứng với từng NLTH.

- **Đổi mới chương trình, nội dung đào tạo theo hướng phát triển NLTH:** Cách phổ biến nhất xác định các NLTH của người lao động chuyên nghiệp là phân tích nghề và phân tích chức năng của người lao động chuyên nghiệp. Kết quả của quá trình phân tích nghề là sơ đồ DACUM, một sơ đồ biểu diễn hệ thống các nhiệm vụ và công việc của người lao động chuyên nghiệp tại vị trí việc làm. Sơ đồ này là căn cứ xác định các NLTH của người lao động chuyên

ng nghiệp để đưa vào chương trình đào tạo. Các NLTH mà người học sẽ hình thành trong quá trình đào tạo được trình bày dưới dạng công việc mà người lao động chuyên nghiệp phải thực hiện tại vị trí việc làm và được công bố cho người học biết trước khi vào học. Chương trình đào tạo được cấu trúc theo các module NLTH, có sự tích hợp giữa kiến thức chung, kiến thức chuyên ngành và kĩ năng nghề dựa trên yêu cầu thực hiện công việc của người lao động chuyên nghiệp. Chương trình đào tạo phải có các module bắt buộc và module tự chọn. Các module này có thể thay đổi hoặc bổ sung theo yêu cầu thay đổi của thị trường kinh doanh du lịch. Chương trình đào tạo được thiết kế theo hướng mở, linh hoạt, tạo điều kiện thuận lợi cho việc học, theo nhịp độ riêng của từng cá nhân. Người học được phép tích lũy module về những gì đã học trước đó, không phải học lại những điều đã học một khi được công nhận là đã thông thạo, có khả năng thực hiện chúng theo tiêu chuẩn quy định. Để đánh giá người học hoàn thành chương trình đào tạo chúng ta căn cứ vào sự thông thạo tất cả các năng lực ghi trong hồ sơ năng lực của họ. Nội dung đào tạo được đổi mới từ tập trung trang bị kiến thức là chủ yếu sang tập trung phát triển NLTH là chủ yếu (gồm cả kiến thức, kĩ năng, thái độ cho người học). Nội dung này được thể hiện cụ thể ở từng module, từng bài học và từng tiết học (giờ học).

*- Đổi mới hình thức tổ chức dạy học và PPDH theo hướng tích hợp: + Về hình thức: * Dạy học theo công việc: Là tất cả các công việc của người lao động chuyên nghiệp thực hiện tại nơi làm việc đều được lựa chọn đưa vào dạy học trong nhà trường; * Dạy học tại nơi làm việc: Là hình thức dạy học, trong đó nhà trường gửi người học tại các doanh nghiệp du lịch và ở đó họ sẽ được doanh nghiệp dạy cho những kiến thức và kĩ năng cần thiết thông qua việc thực hiện các công việc của người lao động chuyên nghiệp dưới sự hướng dẫn của những chuyên gia có kinh nghiệm; + Về PPDH tích hợp: Tùy mục tiêu, nội dung dạy học mà GV lựa chọn các PPDH dưới đây cho phù hợp như: PP 4 giai đoạn (chuẩn bị; GV làm mẫu và giải thích; HS, SV làm thử và kèm theo lời giải thích; HS, SV tự luyện tập); PP sử dụng phiếu hướng dẫn; PP vấn đáp; PP đặt và giải quyết vấn đề; PP thảo luận nhóm; PP quan sát; PP thực hành; PPDH theo dự án; PPDH sử dụng tình huống...*

- Đổi mới KT, ĐG kết quả học tập của người học theo hướng phát triển NLTH: Đổi mới đánh giá trong đào tạo theo hướng phát triển NLTH là một quá trình

đo lường, thu thập chứng cứ và đưa ra những phán xét về một NLTH nào đó đã đạt được hay chưa ở người học tại một thời điểm nhất định theo những yêu cầu thực hiện đã xác định trong tiêu chuẩn nghề. Việc đánh giá NLTH của người học trong quá trình đào tạo được thực hiện theo tiêu chuẩn, tiêu chí, nghĩa là đo sự thực hiện hay thành tích của một cá nhân người học trong mối liên hệ so sánh với các tiêu chuẩn, tiêu chí chứ không có liên hệ so sánh gì với sự thực hiện hay thành tích của người khác. Các tiêu chí đánh giá NLTH của người học được xác định từ quá trình phân tích nghề và phân tích chức năng của người lao động chuyên nghiệp. Sự thông thạo các NLTH của người học được đánh giá và xác nhận theo các quan điểm sau: người học phải thực hiện các công việc theo cách thức giống như của người lao động chuyên nghiệp thực hiện trong thực tế lao động nghề nghiệp; đánh giá riêng rẽ từng cá nhân người học khi họ hoàn thành công việc nghề nghiệp; kiến thức, thái độ liên quan đến việc thực hiện công việc đều được đánh giá để khẳng định các mức độ năng lực; các tiêu chuẩn dùng trong việc đánh giá là những yêu cầu đặt ra ở mức độ tối thiểu để đảm bảo rằng sau khi học xong thì người học bước vào làm việc được chứ không phải là để đem so sánh với những người học khác; trên cơ sở đó, người ta có thể công nhận các kĩ năng hoặc các kiến thức đã được thông thạo trước đó; chỉ khi nào người học đã "đạt" tất cả các tiêu chuẩn đặt ra thì mới được công nhận đã học xong chương trình đào tạo; những tiêu chí và các điều kiện dùng để đánh giá kết quả học tập (NLTH) phải được trình bày và công bố công khai trước cho người học.

2.3. Hình thành NLGD cơ bản theo hướng tích hợp cho GV

2.3.1. Hình thành năng lực soạn giáo án tích hợp cho GV: - Nâng cao nhận thức cho GV về giáo án tích hợp và PP soạn giáo án tích hợp: Mời các chuyên gia hàng đầu về lĩnh vực này (các nhà giáo dục học nghề nghiệp, các GV dạy giỏi cấp tỉnh, toàn quốc) tổ chức tập huấn giúp GV nhận thức đầy đủ, đúng đắn và sâu sắc về giáo án tích hợp và PP soạn giáo án tích hợp (Khái niệm, mẫu giáo án tích hợp; quy trình soạn giáo án tích hợp, PP soạn từng phần của giáo án tích hợp...); Phát huy vai trò tự học, tự nghiên cứu và luyện tập của từng GV; Tổ chức hội nghị chuyên môn, các buổi sinh hoạt chuyên đề tại các Tổ, Khoa, thảo luận làm rõ những nội dung liên quan về chủ đề này; Tổ chức cho GV các khoa, tổ chuyên môn dự giờ hoặc nghiên cứu, phân tích các giáo án tích hợp của các giờ Hội giảng đạt giải cao ở cấp tỉnh và toàn quốc, từ đó nâng

cao nhận thức của bản thân; - *Tổ chức cho GV thực hành, luyện tập soạn giáo án tích hợp nhằm biến nhận thức thành hành vi và năng lực thực hiện:* Tổ chức cho các GV thực hành soạn mẫu có sự góp ý, sửa chữa và điều chỉnh trực tiếp của các chuyên gia hàng đầu về lĩnh vực này (các nhà Giáo dục học nghề nghiệp hoặc các GV dạy giỏi cấp tỉnh, toàn quốc); Tổ chức cho các nhóm, tổ chuyên môn soạn giáo án mẫu, sau đó tổ chức trao đổi, thảo luận, góp ý, bổ sung, hoàn thiện, có sự đóng góp ý kiến của các chuyên gia; Triển khai hoạt động soạn giáo án tích hợp thường xuyên phục vụ các giờ dạy trên lớp; Tổ chức hội thi soạn giáo án tích hợp giỏi cấp trường... Trên cơ sở phối hợp nhiều biện pháp, dần dần hình thành cho GV năng lực soạn giáo án tích hợp.

2.3.2. Hình thành năng lực tổ chức giảng dạy tích hợp cho GV: - Tổ chức các giờ dạy mẫu do các GV dạy giỏi đã đạt giải cao trong các kì thi GV dạy giỏi cấp tỉnh và toàn quốc thực hiện (GV đó có thể thuộc trường hoặc mời từ ngoài trường); tổ chức cho GV toàn trường tham dự, học tập và rút kinh nghiệm cho bản thân; - Các tổ hoặc khoa chuyên môn lựa chọn GV có năng lực giảng dạy tích hợp và tổ chức cho GV đó dạy minh họa, GV khác dự và đánh giá theo phiếu đánh giá giờ dạy tích hợp do Tổng cục Dạy nghề quy định; trao đổi, học tập kinh nghiệm, rút kinh nghiệm và cùng nhau xây dựng một giờ dạy tích hợp chuẩn, đáp ứng đầy đủ các tiêu chí quy định; - Trên cơ sở các tiết dạy minh họa được tổ chức thành công các khoa, tổ chuyên môn triển khai cho GV dạy đại trà; - Nhà trường tổ chức cho GV dạy học theo hướng tích hợp một cách quyết liệt; Phát huy vai trò tích cực, chủ động đổi mới giảng dạy theo hướng tích hợp của GV; KT, ĐG sát sao việc giảng dạy tích hợp của GV thông qua dự giờ đột xuất và báo trước trong từng tháng, học kì và năm học; có chế độ, chính sách thỏa đáng động viên, có chế tài bắt buộc mọi GV thực hiện; điều chỉnh kịp thời những GV không thực hiện chủ trương DHTH của nhà trường; - Nhà trường phân loại năng lực giảng dạy tích hợp của GV để có biện pháp bồi dưỡng, phát triển kịp thời, phù hợp; - Tổ chức hội nghị, hội thảo cấp Khoa, Trường tập trung về chủ đề nâng cao năng lực giảng dạy tích hợp của GV hoặc Hội thảo cấp tỉnh, toàn quốc tại Trường CĐN Du lịch Nha Trang về chủ đề này, thu hút toàn thể GV của Trường tham gia nhằm trao đổi, chia sẻ những thuận lợi, khó khăn vướng mắc, các biện pháp tháo gỡ nhằm góp phần nâng cao năng lực giảng dạy cho GV; - Tổ chức Hội giảng các cấp Tổ, Khoa, Trường về giảng

dạy tích hợp, tạo cơ hội để GV toàn trường giao lưu, học tập, chia sẻ kinh nghiệm...; - Đưa kết quả dạy học tích hợp vào chuẩn đánh giá thi đua đối với GV trong từng tháng, từng học kì và năm học.

2.3.3. Hình thành năng lực đánh giá kết quả học tập của HS, SV theo hướng phát triển năng lực người học cho GV: - Nâng cao nhận thức của GV về KT, ĐG kết quả học tập của HS, SV theo hướng phát triển năng lực người học; Tổ chức Hội thảo cấp Trường, cấp Khoa, thậm chí cấp Tổ chuyên môn về KT, ĐG kết quả học tập của HS, SV nhằm nâng cao nhận thức cho CB, GV và HS, SV về KT, ĐG theo hướng phát triển năng lực người học; Tổ chức, động viên khuyến khích CB, GV tham gia các đợt tập huấn về đổi mới KT, ĐG do Bộ GD-ĐT, nhà trường, khoa, tổ chuyên môn tổ chức; Phát huy vai trò tự học, tự nghiên cứu của CB, GV và HS, SV để tự nâng cao nhận thức cho mình; - Tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra, giám sát GV KT, ĐG kết quả học tập của HS, SV theo hướng phát triển năng lực người học; - Chỉ đạo tổ chức nghiên cứu khoa học phục vụ đổi mới KT, ĐG kết quả học tập của HS, SV theo hướng phát triển năng lực người học; - Phát huy vai trò tích cực, chủ động của GV trong đổi mới KT, ĐG kết quả học tập của HS, SV và nghiên cứu khoa học phục vụ đổi mới KT, ĐG.

2.4. Bồi dưỡng thường xuyên nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm dạy nghề cho GV

Để hình thành cho GV NLGD, đòi hỏi GV phải giỏi về chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm dạy nghề và thành thạo về tay nghề ở từng nghề cụ thể GV mà đang tham gia đào tạo cho HS, SV tại trường. Vì vậy, bên cạnh việc tạo điều kiện về mọi mặt (kinh phí, thời gian...) để GV tham gia học tập nâng cao trình độ chuyên môn và nghiệp vụ sư phạm dạy nghề, nhà trường cần tạo điều kiện để GV tham gia rèn luyện tay nghề thực tế tại các môi trường doanh nghiệp khác nhau đầy năng động và biến đổi thường xuyên (mỗi năm ít nhất khoảng 2 tháng). Có như vậy, những kiến thức, kĩ năng mà GV hình thành cho HS, SV ở trường mới được cập nhật thường xuyên, đáp ứng yêu cầu thực tế luôn biến đổi tại các doanh nghiệp. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Tổng cục Dạy nghề. *Công văn số 1610/TCĐN-GV ngày 15/9/2010 của Tổng cục Dạy nghề về việc Hướng dẫn biên soạn giáo án và tổ chức dạy học tích hợp.*
- [2] Nguyễn Lăng Bình (chủ biên) - Đỗ Hương Trà - Nguyễn Phương Hồng - Cao Thị Thặng (2010). *Dạy và học tích cực một số phương pháp và kĩ thuật dạy học.* NXB Đại học Sư phạm.